

SURİYE KAYNAKLI GÖÇ EKSENİNDE TÜRK GÖÇ MEVZUATININ TARİHSEL AÇIDAN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Cansu ABACI YILDIZ¹

Öz

Türkiye coğrafi konumu nedeniyle Doğudan Batıya olan göçün güzergahı üzerinde bulunmaktadır. Bu nedenle de tarihin çeşitli zamanlarında göç akınlarına maruz kalmış ve kalmaya da devam etmektedir. Göçün sürekliliği ve evrenselliği ayrıca Türkiye'nin coğrafi konumu konunun yasal düzlemde ve ayrıntılı olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Türkiye ilk göç akınına Yunanistan'la olan mübadele anlaşması sonrasında almıştır ve göç politikalarına ilişkin ilk mevzuat 1926 yılında düzenlenmiş; yıllar içerisinde de genişletilmiştir. Ancak göçün sürekliliği daha kapsamlı yasaların çıkarılmasını gerekli kılmıştır. Türkiye'nin Cenevre Anlaşması'nı imzalarken coğrafi sınırlama koyması uluslararası anlamda terim farklılıklarına neden olmuştur. 2005 yılında başlayan AB uyum süreci çerçevesinde dağınık halde bulunan mevzuatın toplanması ve sınır güvenliğinin sağlanması için çalışmalar başlamıştır. 2013 yılında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun çıkarılmasına kadar Türkiye'nin göç politikaları kısaca dağınık ve yetersiz kalmıştır.

Bu çalışma, 2011'den sonra Ortadoğu'da başlayan ayaklanmaların Suriye'de yarattığı siyasi kaosun Türkiye'de yasal anlamda neleri değiştirdiği üzerinedir. Bu çalışmada Türkiye'nin göç politikaları konusundaki geçmiş ve güncel mevzuatlar incelenecek ve Türkiye'nin karşılaştığı en büyük kitlesel göç karşısında hukukun tek başına ne denli yeterli olduğu ve AB yolundaki Türkiye'nin göç politikalarının ne denli ihtiyaçları karşıladığı tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: YUKK, Suriyeli sığınmacılar, göç, mevzuat.

¹ Öğretim Görevlisi. Cansu ABACI YILDIZ, Biruni Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Programı, e-posta: cabaci@biruni.edu.tr, Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-8787-0206>.

HISTORICALLY RE-EVALUATION OF THE TURKISH MIGRATION LEGISLATION WITHIN THE CONTEXT OF SYRIA ORIGINATED MIGRATION

Abstract

Turkey is located on the route of migration from East to the West because of its geographical location. For this reason, it has been exposed to migratory influx at various times in history and as it is today. Continuity and universality of migration and also Turkey's geographical location require that the issue migration need to be handled in detail and legal perspectives. The first migration influx of Turkey has come from Greece, after population exchange agreement, and the first legislation on migration policies was organized in 1926; has been enlarged in years. But universality of migration requires to regulate the more comprehensive rules. There are term differences in international context because of the geographical restrictions made by Turkey in Geneva Agreement. Within the scope of EU harmonization process which started in 2005, efforts have been initiated to gather the scattered legislation and ensure border security. In sum, until introducing the Law on Foreigners and International Protection in 2013, Turkey's migration policies remained in sporadic and insufficient.

This study investigates the legal changes in Turkey, which results from Syria's political chaos caused by civil war that has begun in the Middle East after 2011. In this study, Turkey's past and current legislations about migration policies will be analysed. Also, in the current study sufficiency of law across the biggest migration towards Turkey will be discussed and Turkey's migration policies will be investigated.

Key Words: LFIP, Syrian asylum-seekers, migration, legislation.

1. Giriş: Türkiye'nin YUKK'na Giden Yolculuğu

Dünyada ana akımlaşan ulus devletleşme süreci Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye'de de kendini hissettirmiştir. Bir modernite projesi olarak adlandırılan bu dönemde, ulus-devletleşme çabası, siyasi anlamda Osmanlı geçmişinden bir kopuş olarak değerlendirilse bile kültürel olarak geçmişin bir tür sürekliliği olarak ele alınabilir. Çünkü Zürcher'e göre (2015) bu dönemdeki temel sorun Batılılaşma ölçüsü ile kültürel özdeşleşme arasında gidip gelmektedir (s.194). Yirminci yüzyıl ulus devletlerin kuruluşu örnekleriyle doludur.

Türkiye ve Yunanistan arasında yapılan nüfus mübadelesi de homojen bir ulus oluşturma girişimlerinin sonucudur. Bu nüfusu düzenlemeye yönelik olarak yapılan ilk yasal düzenleme 1926 yılında çıkarılan İskan Kanunudur. Yapılan düzenlemelerle genişletilmiş 1934 İskan Kanunu çıkarılmıştır. Türkiye'nin 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne taraf olmasıyla üstlendiği yasal sorumluluk artmıştır. Bir sonraki düzenleme ise Türkiye'nin değişen koşullarda göç ve sığınma rejimini, ilgili politika ve uygulamalarını dünyada geçerli rejim, politika ve uygulamalarla uyumlu kılmak için yapılan girişimler içindeki ilk örnek sayılan 1994 İltica Yönetmeliğidir (aktaran İçduygu, 2010, s.33). Göç politikalarındaki yasal eksikliklerin giderilmesi ve siyasi anlamda da mültecilerin ve sığınmacıların haklarının korunması için AB uyum sürecinde gerçekleştirilen 2005 İltica ve Göç Alanındaki Türkiye Ulusal Eylem Planı hazırlanmıştır. Bu eylem planı ile, Türk iltica, göç ve yabancılar mevzuatı ve idari sistemi AB müktesebatı ile uyumlu hale getirmek amaçlanmıştır (Kaya ve Yılmaz Eren, 2015, s.24). Ardından benzer çerçevede 2006 Yönetmeliği çıkarılmıştır. Ancak 1934 tarihli İskan Kanunu'nun yerini aldığı söylenen 2006 Yönetmeliğinin, AB uyum sürecinde kısıtlı olmayacak bir şekilde yeni bir düzenleme olacağı beklenirken, 1934 tarihli Kanun'un uluslararası göçle ilgili tutucu konumunun korunmaya çalışıldığı için eleştirilmiştir (İçduygu, 2010, s.34).

Tüm bu yasal çerçevenin uygulayıcısı ve yürütücüsü olan kurum ise İçişleri Bakanlığı olarak belirlenmiştir. Ancak henüz bu dönemde İçişleri Bakanlığı bünyesinde oluşturulmuş bir birim yoktur. Yönetmeliklerde sığınma veya iltica

için başvuran yabancıların işlemlerinin uygun görüldüğü hallerde Valiliklere devredilebileceği vurgulanmıştır. Uygulama Talimatı doğrultusunda ilk işlemlerin Valiliklerde yapılması ardından karar için Bakanlığa gönderilmesi uygun bulunmuştur. Ayrıca Valiliklerde ilk işlemlerin yapılması, 1951 Cenevre Sözleşmesi gereğince mülakatların yapılması için uygun personelin görevlendirilmesi istenmiştir.

Türkiye'nin Suriye krizi öncesindeki göç mevzuatı soydaşlık esasına dayanan ulusdevlet akımından etkilenmiş; zamanla değişen göç dinamiklerine ayak uydurmaya çalışmış ancak kurumsal ve hukuksal açıdan zayıf ve tek boyutlu kalmıştır. 2011 yılında ise Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun(YUKK) çıkarılmasıyla bu dağınıklık giderilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın amacı, önceki düzenlemeleri de göz önüne alarak YUKK'nu ile meydana gelen olumlu ya da olumsuz değişikliklerin göçmen hakları ve Türkiye'nin uluslararası koruma rejimine yansımalarını incelemektir. Bu çerçevede yeni kanunla birlikte göçmenlerin hangi hakları düzenlenmiş ve koruma altına alındığı ortaya konacaktır. Aynı zamanda Suriye'deki iç savaşın Türkiye'deki yasal bir sonucu olarak ele alabileceğimiz YUKK ile birlikte; bu uluslararası korumadan yararlanan göçmenlerin sayısındaki artış Türkiye'nin kapsamlı bir göç politikası oluşturmasının ancak bunu yaparken hak temelli bir politikadan yararlanmasıyla ilişkili olup olmadığı araştırılacaktır.

Belirtilen bağlamdan yola çıkarak çalışmada Suriye krizi öncesi ve sonrası var olan yasal düzenlemeler statü, hak, koruma rejimi çerçevesinde ele alınacaktır.

1.1. Türkiye'nin İlk Göç Mevzuatı: 885 Sayılı İskan Kanunu (1926)

Türkiye ile Yunanistan arasında anlaşmaya varılmasıyla henüz kurulma aşamasında olan Türkiye Cumhuriyeti yoğun bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır. Sayının fazla olması ve göçmenlerin düzenli olarak iskan edilip yerleştirilmeleri için Cumhuriyetin ilk göç politikası olarak İskan Kanunu çıkarılmıştır.

Gelen göç dalgasının yönlendirilmesi ve bölgelere yerleştirilmesi için çıkarılan ilk göç kanunu olan 885 Sayılı İskan Kanunu da zorunlu şartlar hasıl

olduğundan ve beklenmedik sayıda göçmenle ilk karşılaşmadan doğan bir kanundur. Cumhuriyetin ilk yılları olması, Dünya Savaşı'nın ekonomik ve sosyal etkilerinin devam etmesi, kurumsallaşma ve kalkınma hamleleri gibi etkenlerin ışığında çıkarılmış olan bu kanun daha sonra 1934 yılında çıkarılan 2510 İskan Kanunuyla ikame edilmiştir. 2510 sayılı kanun öncülünün eksiklerini tamamlamaya çalışan, gelen göçmenlerin ekonomik olarak daha çok desteklendiği bir yapıya büründürülmeye çalışılmıştır.

Göçmenlerin tohumluk taleplerini karşılayamayan ve bütçe anlamında bu ilk kitlesel göç hareketine hazırlıksız yakalanan Türkiye 31 Mayıs 1926 yılında çıkarılan Kanun, 13 maddeden oluşan genel hatlarıyla mübadele koşullarına göre oluşturulmuş kısa, düzenleyici bir kanundur.

885 Sayılı İskan Kanununun birinci maddesinde; *Türkiye Cumhuriyeti memalikadahilinde tavattun etmek maksadile hariçten münferiden veya müçtemian gelmek isteyenlerin Hükümetçe müttehas kararlara tevfiikan kabulleri ve iskan mahallerinin tayini ve bu mahallere sevki Dahiliye Vekaletine ait olduğu vurgulanmıştır.*

885 Sayılı Kanun imzalanan Mübadele Protokolünden kimlerin yararlanabileceğini değil kimlerine yararlanamayacağına yer vermiştir. Bu durum Kanunun ikinci maddesinde yer alan, *Türk harsına dahil olmayanlarla sirayet devrindeki firengililer, cüzzama müptela eşhas ve aileleri, ceraimi siyasiye ve askeriye müstesna olmak üzere cinayetle mahkum olanlar, anarşistler, casuslar, çingeneler ve memleket haricine çıkarılmış olanlar kabul edilmezler* ifadesiyle düzenlenmiştir. Kanunun temel odak noktası aslında Türk soyundan olanlardır.

Mübadele fikrinin ve buna bağlı olarak göç politikalarını düzenleyecek bir kanunun ortaya çıkmasının önemli sebepleri bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi Osmanlı İmparatorluğu içindeki azınlıkların bağımsızlık tavrı ile özellikle İttihat ve Terakki döneminde ortaya çıkan bağımsız ve homojen Türk ulus devletini kurmak fikrine dayanmaktadır (Bozdağlıoğlu, 2014, s.13). Bu nedenle ulus inşasına dayalı bir ideoloji ortaya konmuş ve yürütülen politikalar ve çıkarılan kanunlarla da resmileştirilmiştir. Raporlara göre göçmenlerin

büyük bir çoğunluğu yeterli maddi imkana sahip olmadığı halde sırf ülkeye giriş yapabilmek için iskan yardımı almayacağına dair taahhüt senedi vermekte ancak bir süre sonra da, doğal olarak muhtaç duruma düşmekteydiler. Bu durum karşısında hükümet zorunlu bir biçimde Kanunun beşinci ve altıncı maddelerini esas alarak gerekli yardımı yapmak için çalışmalara başlamıştır.

Kanunun altıncı maddesi ise gelen muhacirlere verilecek yardımın kapsamını ve niteliğini belirlemektedir. Buna göre, *...kabul ve iskan şeraitini haiz bulunanlardan köylerde ikamet edecek muhtacine ve ledilhace iskan edilecek aşiretler ve göçebelere ve yerlilerden mahalli ikametleri tebdil edileceklere, bedelleri borçlanma kanunu mucibince istifa edilmek şartile, mesken olarak müştemilatı lazimesile bir hane ve bundan başka aynı şartla içlerinden çiftçi olanlara lüzumu miktar arazi ve sanayi erbabına bir dükkân veya arsa ve münhasıran muhtaç olanlara çiftçi iseler çift hayvanatı, alat ve edevatı ziraiye, tohumluk ve sanayi erbabına alat ve edevat ve mevaddı iptidaiye ve ayak satıcılarile çerçilere sermaye verilir.*

Kanunda belirtilmiş şartları taşıyan göçmenler, Hükümet iskan olununcaya, iskan olunan mahalle varana kadar harcayacakları masraf ve nakliye bedelleri de dahil olmak üzere azami 2 ay süreyle, geçimini tarımdan sağlayanlar için ise ilk mahsullerini alana kadar yedinci madde uyarınca Hükümet yardımı alırlar. Hükümet bu esas uyarınca 1928 yılından itibaren Bulgaristan, Romanya ve Yugoslavya'dan gelen göçmenlerden muhtaç durumda kalanlara bütçe imkanları doğrultusunda iskan yardımı yapmaya çalışmıştır (Duman, 2009, s.476).

Kanunun 10.maddesi ise muhacirlerin yanlarında getirebilecekleri aynı ve nakdi kalemleri düzenlemiştir. Kanuna göre muhacirler yanlarında beş bin lira değerinde geçimlik alet edevat ya da nakit getirme hakkına sahiptirler. *“İşbu kanun mucibince muhacir sıfatiyle kabul edileceklerin ve hariçten gelecek mültecilerle aşiretlerin aile başına beraberlerinde getirecekleri emvali menkuleleri ve tohumluk ve çift hayvanları ve alât ve edevatı zirraiye ve snaiyelerile mevaddı iptidaiyeleri kâmilen ve mevaşi sürülerile mamulâtı snaiye ve eşyayı ticariyelerinden beş bin liralık miktarı, gümrük resmile bir defaya mahsus olmak üzere sair bilcümle tekâliften mafuvdurlar.”*

Kanunun geçici maddesinde ise Türkiye'ye gelmiş ancak gelişlerini tescil ettirmemiş olan muhacir ve mültecilerin söz konusu kanunun yayımlanmasından itibaren altı ay; yardıma muhtaç olup iskan muamelesi görmemiş olanlar aynı tarihten itibaren bir yıl; kanunun yayımlanmasından sonra gelmiş olup gelişlerini bildirmemiş olan muhacir veya mülteciler ise üç ay içinde tescil veya iskan talep etmedikleri takdirde Kanunun sağladığı hukuktan yararlanamayacakları belirtilmiştir.

885 Sayılı İskan Kanunu Cumhuriyetin başlarında yapılan mübadele anlaşması ile gelen Türk soylu muhacirlerin yerleştirilmelerine ilişkin hazırlanmış kısa bir kanundur. İlk göçmen dalgasının iskanı için oluşturulmuş bir düzenlemedir. İçinde bulunulan dönemin koşulları düşünüldüğünde göçmen haklarından, geri göndermeme ilkesinden, ikamet izinlerinden bahsedilmez. Bu haliyle kalıcı değil ad hoc bir çözüm oluşturulmaya çalışılmıştır, dönemin ulus devletleşme akımının bir ürünüdür. Türkiye'nin toplu göçle karşı karşıya kaldığı ilk süreçtir. Bu nedenle devlet gelen göçmenleri eliyle yerleştirmek istemiştir. Yasadaki eksikler 1934 yılında çıkarılan yeni kanunda giderilmeye çalışılmıştır.

1.2. 'Homojen Ulus' Esasına Dayanan 2510 Sayılı İskan Kanunu (1934)

1934 yılından sonra Balkanlardan gelen göç dalgası devam etmiştir. Sadece 1923 yılı itibarıyla Türkiye nüfusunun halihazırda yüzde yirmisi muhacir gruplardan oluşmaktaydı (Bozdağlıoğlu, 2014, s.29). Bu nedenle, zaten 1923 yılından beri bütçe ve kurumsal olarak hazırlıksız olduğu aşikar olan Türkiye Cumhuriyeti, göç politikalarının düzenlenmesi ve anlaşma çerçevesinde gelen muhacirleri yerleştirilmek için, 1934 yılında 52 maddeden oluşan 2510 Sayılı İskan Kanunu çıkarılmıştır.

2510 Sayılı İskan Kanunu gelen muhacirlerin iskanı için yerleştirilecek meskenler üç gruba ayrılmıştır ve bu bölgelere yerleştirilecek muhacirlerin inisiyatifinin İçişleri Bakanlığı'na bağlı olduğunu belirtir. Buna göre ilk grupta Türk kültürüne sahip kişilerin yoğunlaştırılacağı yerler; ikinci grup Türk kültürünün de temsil edilmesi istenen yerler ve üçüncü grup da siyasi, askeri, iktisadi sebeplerle iskanın yasak olduğu yerler olarak belirlenmiştir (2510

Sayılı İskan Kanunu, md.12).

Osmanlı İmparatorluğu'ndaki gibi din ve mezhep ortaklığına dayanan ümmet algısından farklı olarak, kültürel ortaklığa dayalı millet algısına kavuşma Cumhuriyet dönemi göç politikalarında etkili olmuştur (Çavuşoğlu, 2007, s.132). Bu nedenle ulusal bütünlüğü korumak ve homojenleştirme politikası ve bunun için uygulanacak önlemler de Kanunda belirtilmiştir. 11.maddenin B fıkrasında belirtilen hükme göre, *Türkçeden başka dil konuşanlar hakkında harsî, askerî, siyâsî, içtimaî ve inzibatî sebeplerle, İcra Vekilleri Heyeti kararile, Dahiliye Vekili lüzumlu görülen tedbirleri almağa mecburdur. Toptan olmamak şartile başka yerlere nakil ve vatandaşlıktan iskat etmek de bu tedbirler içindedir.*

885 Sayılı Kanun'da belirtilen serbest göçmen ve iskanlı göçmen için uygulanacak işlemler 2510 Sayılı Kanun'da da aynıdır. Kanunun yedinci maddesine göre, Hükümetten iskan yardımı istememeyi yazı ile bildiren muhacirler Türkiyede istediği yere yerleşme hakkına sahip olabiliyorken, yardım isteyen muhacirler kendilerine gösterilen yere yerleşmek zorunda idiler. Ancak iskân yerlerini bırakarak serbest iskân isteyenlere verilmiş olan yapılar, topraklar ve yapılan masraflar peşin olarak geri alınmak şartıyla, İçişleri Bakanlığınca serbest iskâna izin verilebiliyordu. Bu maddeyle göçmenlerin yurtiçinde serbestçe dolaşım hakları devletten iskan yardımı talep edip etmemelerine bağlanmıştır.

Kanunun 15.maddesi ise, iskan edilen muhacirlerin, varsa, hayvanları, alet edevat ve gümrükten muaf bütün eşyalarının iskan ettikleri yere en yakın istasyona kadar Hükümet tarafından parasız nakliyesi sağlanmasını düzenlemiştir.

İskanlı statüde işlem görmek için başvurmuş olan muhacirler veya yerleştikten sonra iskan için başvuranlar arasında ihtiyaç sahibi olan ve olmayanlar için bir İçişleri Bakanlığınca *'ihtiyaç derece cetveli'* hazırlanmıştır. Buna göre, iki nüfuslu bir aileye iyi topraklardan en az 30 en fazla 45 dekar olmak, ikiden fazla her nüfus için ise en az 10, en fazla 15 dekardan ilave miktarlar konurdu. Ayrıca kanuna göre her aileye bunların yanı sıra meyvelik yapmak üzere iki ile beş dekar arasında bağ ve meyve yeri verilirdi. Eğer üç

yıl ekim ya da dikim olmazsa verilen toprakların geri alınacağı kanunda belirtilmekteydi.

Kanunun 42. maddesi iskan işlemini yapmaya görevli olan komisyonu ve bu komisyonun görevlerini belirlemektedir. Buna göre, Dahiliye Vekili ya da bu vekilin tayin edeceği bir kişinin başkanlığında, Dahiliye, Milli Müdafaa, Hariciye, Maliye, Maarif, İktisat, Ziraat, Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekillerince ve Ziraat Bankasında seçilecek olan kişiler ve Dahiliye Vekaletince hariçten alınacak en çok üç kişiden oluşan bir iskan komisyonu kurulması öngörülmüştür. Bu komisyonun başlıca görevleri arasında, Türkiye'ye gelecek olan muhacirlerin veya Türkiye'ye gelmiş ancak naklolanmamış vatandaşların iktisadi, toplumsal, sıhhi özellikler ve şartları da göz önüne alarak iskan edilecekleri yerleri tespit etmek, iskan bölgeleri ve programları hakkında araştırmada bulunmak, iskana elverişli toprak ve yapıları bulmak, muhacirlerin sevk şartlarını araştırmak, iskan tahsilatı hakkında inceleme yapmak, hariçten ve dahilden iskan yerlerine yerleşecek olanların üretici hale gelene kadar bakımlarından sorumlu olan Devlet daireleri şubelerinin çalışma birliğini sağlamaya yönelik tedbirleri düşünmek ve buna yönelik alınan kararları uygulamakla mükelleftir.

Mübadele dönemlerinde çıkarılan İskan Kanunları zor şartlar altında göçmüş olan muhacirlere toprak ve yerleşim imkanı tanınması açısından olumlu ancak etnisiteye dayalı bir yerleşim amacı gütmemesi bakımından ise sakıncalı bulunmuştur. Bu yapısı nedeniyle dış göçü kısıtlayan, içgöçü denetim altında tutmaya çalışan ve mevcut 'köylü' nüfusu zorunlu göçle 'yerleştirmeyi' amaçlayan zorunlu göç yasası olarak eleştirilmektedir (İçduygu vd., 2014, s.129).

Devletin göçmenlerin bilgisine haiz olma telaşı, iskan edilecek toprakların devletin ideolojisine uygun mıntikalara ayrılarak Bakanlıklarca belirlenecek olması ve sadece iskan yardımı talep etmeyen göçmenlerin devletin belirlediği ancak doğrudan yer göstermediği yerlere yerleşebilecek olmaları kanunun tek boyutlu ruhunu gözler önüne sermektedir: Ulus devlet ideolojisi... 2510 Sayılı Kanun için de göçmen hakları penceresinden ziyade devletin çıkarları ve güvenlik stratejileri doğrultusunda oluşturulmuştur diyebiliriz. Türkiye'de

Cenevre Sözleşmesi'ne kadar göçmen hakları, koruma rejimi, uluslararası statülerinden bahseden bir göç politikasından bahsedilememektedir.

1.3. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi

Göç etme eğilimi insanın özünde olan bir olgudur. İnsanlar kimi zaman gönüllü kimi zamana zaruri olarak yer değiştirirler. Yer değiştirme işlemi gönüllü olduğu zaman göç, zaruri olduğu zaman ise iltica olarak adlandırılır. İltica eden kişiye de mülteci denmektedir (Türkoğlu, 2011, s.102).

Özellikle II.Dünya Savaşı'ndan sonra meydana gelen hak ihlalleri neticesinde dünyada o güne dek olmadığı kadar göç hareketleri ortaya çıkmıştır. Bu hareketliliğe hukuki bir çerçeve çizebilmek adına girişilen ilk hukuki girişim iltica hakkını tanımak olmuştur. Mültecilerin hukuki durumuna dair ilk düzenleme 1951 Cenevre Sözleşmesi'dir. Sözleşmenin birinci maddesi mültecilik kavramını tanımlamaktadır.

1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs mülteci

Sözleşmenin imzalanmasından sonra 'mülteci' tanımı nedeniyle tepki toplamıştır. Sözleşme imzacı devletlere mültecilik statüsü verirken iki ayrı seçenek sunmuş ancak bu seçeneklerin her ikisi de mülteciliğin kapsamını oldukça daraltmıştır. Eleştiriye 35 neden olan mültecilik kapsamın daraltıldığı ifade, "1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar" ifadesi, ya, (a) "1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da meydana gelen olaylar"; veya, (b) "1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da veya başka bir yerde meydana gelen olaylar" anlamında anlaşılacak ve her Taraf Devlet bu Sözleşmeyi imzaladığı, tasdik ettiği veya ona katıldığı sırada bu Sözleşme'ye göre taahhüt ettiği yükümlülükler bakımından bu ifadenin kapsamını belirten bir beyanda bulunacaklar idi (Sariteke vd., 2018, s.391).

Türkiye mültecilerin hukuki durumlarına ilişkin düzenlenen busözleşmelere taraf devlettir. 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne 1961; 1951 Sözleşmesine Ek 1967 Protokolüne ise 1968 yılında coğrafi sınırlama koyarak taraf olmuştur (Parlak ve Şahin, 2015, s.68; Nurdoğan ve Öztürk, 2018, s.1165).

BM'deki mevzuattan farklı olarak Türk hukuk sisteminde mülteci tanımının yanında bir de *sığınmacı* tanımı vardır. Türkiye'ye İltica Eden Veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar İle Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara Ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul Ve Esaslar Hakkında çıkarılan yönetmeliğe göre, mültecinin tanımı şöyledir.

Avrupa'da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancısıdır. Sığınmacı ise; ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancısıdır.

Mültecilik Avrupadan gelen göçmenlere verilen bir statüyen; sığınmacı ise Avrupa dışından gelen göçmenlere verilen bir statüdür. 1967 Protokolüne coğrafi sınırlama konulmasının sebebi, Ortadoğu ve Asya bölgelerindeki istikrarsız siyaset ve ekonominin Türkiye'yi mülteci akınına uğratacağı ile geçiş yolları üzerinde bulunan Türkiye'de kalacakları düşüncesidir (aktaran Türkoğlu, 2011, s.105). Bu nedenle uluslararası anlaşmazlığa da sebebiyet verebilen ikili bir durum ortaya çıkmıştır.

1.4. Türk Hukuk Sisteminde Göçmen Kavramı: 1994 ve 2006 Yönetmelikleri

Uluslararası koruma alanında ülkemizdeki ilk kapsayıcı ve düzenleyici belge 1994 yılında çıkarılmıştır. Elbette bu yönetmeliğin çıkarılmasında Türkiye'nin Cenevre Sözleşmesi'ne taraf olmasıyla birlikte yüklendiği sorumlulukların da etkisi göz ardı edilemez. Ayrıca Türkiye'nin doğudaki kara sınırlarının güvenlik sıkıntısı, sınır bölgelerindeki terör sorunu ve sığınma arayan kişi sayısı, mülteci hukukunun dağınık hükümlerle düzenlenmiş olması ile birleşince önemli sıkıntılar yaşanmıştır (Ergüven ve Özturanlı, 2013, s.1025-26). Kısaca 1994 Yönetmeliği olarak bilinen 'Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik' ismiyle çıkarılmıştır. Kanunun çıkarılış amacı 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokollerine uygun olarak ülkemize münferiden iltica eden veya başka ülkelere iltica etmek üzere ülkemizden ikamet izni talep eden yabancılar ile topluca iltica veya sığınma amacıyla sınırlarımıza gelen yabancılar ve olabilecek nüfus hareketlerine uygulanacak *usul ve esasların tesbiti ile görevli kuruluşların belirlenmesidir*.

Bu yönetmelik Türkiye'ye bireysel veya kitlesel olarak sığınma amacıyla gelen yabancılar için uygulanacak usulleri belirlemek ve de aynı zamanda bu usulleri uygulayacak görevli kurum ve kuruluşları belirleyici hükümlere yer vermektedir (GİGM, 2018).

Türkiye'ye iltica eden veya üçüncü bir ülkeye iltica etmek üzere Türkiye'den ikamet izni talep eden yabancılardan; Türkiye'ye yasal yollardan gelenlerin buldukları yer 37 valiliklerine müracaat etmesi gerekmektedir. Yasal olmayan yollardan gelenler ise giriş yaptıkları yer valiliklerine en geç beş gün içerisinde müracaat etmeleri gerekmektedir. Ancak göçmenlerin hangi şartlarda sınırlarımıza geldiği göz önüne alındığı zaman bu süre şartının önemli bir kısıtlayıcı etkisi olduğu belirtilmelidir.

Yönetmeliğin beşinci maddesi Türkiye'ye iltica eden veya başka bir ülkeye

iltica etmek üzere Türkiye'den ikamet izni talep eden münferit yabancıların başvuru sürecini düzenler. Buna göre valiliklere müracaat edenler aşağıdaki işlemlerden geçirilirler.

- a. Yanlarında getirmiş oldukları kimlikleri incelenir; aynı zamanda fotoğrafları çekilerek parmak izleri alınır,
- b. Cenevre Sözleşmesi hükümleri gereğince mülakatları yapılır,
- c. Mülakat evrakı, valilik görüşü alınarak İçişleri Bakanlığı'na gönderilir,
- d. İçişleri Bakanlığı'ndan bir talimat gelinceye kadar yabancı kişi denetim ve gözetim altında bulundurulur,
- e. İçişleri Bakanlığı'ndan alınacak talimata göre gerekli diğer işlemler yapılır.

Mülteciyle sığınma talebine ya da geçici ikamet izni talebine ilişkin yapılan ilk görüşme yabancı'nın geçici korumadan yararlanıp yararlanamayacağı noktasında belirleyici olmaktadır. İlk görüşmeyi yapan yetkili kişi koruma talebinde bulunan yabancı'yı derinlemesine irdelemek ve geçici koruma talebini incelemesi çok önemlidir. Bu görüşme bir polis görevlisi tarafından yapılmaktadır. Mülteci aday, başvuru gerekçesini ve ülkesine dönememesinin gerekçelerini ayrıntılı olarak anlatmak zorundadır. Görüşmede kural olarak bir çevirmenin bulunması gerekmektedir. Mülteci adayının çevirmenle tam iletişim kırımaması halinde görüşmeyi yapan polis memurundan başka bir çevirmen talebinde bulunabilir ancak bu talebi değerlendirmek görüşmeyi yapan polis memurunun takdirine bırakılmıştır (Peker ve Sancar, 2001, s.47). Haliyle bu durum pek çok keyfiyete yol açabileceği gibi gelen göçmenlerin sahip oldukları haklarla ilgili bilgi alamamasına ve önemli mağduriyetlere neden olabilmekteydi.

1994 Yönetmeliğinde mülteci ve sığınmacıların dolaşım hakkı kısıt altına alınmıştır. 15. madde, mülteci ve sığınmacıların buldukları kamptan kısa süreli ayrılımlarının kampın bulunduğu yerin mülki amirinin iznine bağlı olduğunu söyler. Durumları uygun bulunanların yurt içinde serbest ikamet ve seyahatlerine ilgili bakanlık ve kuruluşların görüşü alınarak İçişleri Bakanlığı'nca izin verilmektedir.

Geçici koruma rejiminden yararlanmak isteyen yabancıların başvurularının değerlendirme süreci kısa değildir. Görüşmeyi gerçekleştiren memur görüşmenin tutanağı tutmak yerine özetini çıkarmaktadır. Başvurunun değerlendirilmesi de görüşmeye ilişkin bu notlar üzerinden yapılmaktadır. Mülteci bu notları incelemek hakkına sahiptir ancak dil farkı buna engel olmaktadır. Görüşmeye ilişkin belgeler ve valiliğinin bu taleple ilgili görüşleri, İçişleri Bakanlığı Yabancılar Dairesine sunulur. İçişleri Bakanlığı, sığınma ya da üçüncü bir ülkeye sığınma amacıyla Türkiye’de geçici ikamet izni talebini, 1951 Sözleşmesi ile 1994 Yönetmeliği çerçevesinde inceler. Ayrıca bu aşamada Dışişleri Bakanlığı ile ilgili bakanlıkların görüşlerini de alır. Dışişleri Bakanlığı, mültecinin geldiği ülkeyle ilişkileri de değerlendirmeye dahil edebileceği gibi bu aşamada BMMYK de sığınma talebi konusunda görüş bildirebilir. Tüm bu değerlendirme sürecinin ardından İçişleri Bakanlığının kararı, Valilik tarafından talep sahibine tebliğ edilir (Peker ve Sancar, 2001, s.48-49). Haliyle tüm bu kurumsal süreç başvurudan itibaren uzun zaman alabilmekteydi.

1994 Yönetmeliği mülteci ve sığınmacılara ilişkin düzenlemelerde bulunurken farklı kanunlarda kısmen ve dağınık olarak düzenlenmiş göç alanına ilişkin hükümlere yer vermiştir. Bu dağınıklık uygulamada sorunlara neden olmuştur (Reçber, 2014, s.255).

1994 Yönetmeliği’nin dağınık ve yetersiz olması nedeniyle, 16.01.2006 tarihinde, 9938 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile *Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik* kabul edilmiştir; kısaca 2006 Yönetmeliği olarak bilinir. 2006 Yönetmeliğinde, 1994 Yönetmeliğinin eksik kaldığı yönler tamamlanmaya çalışılmıştır. 1994 Yönetmeliğinin beş gün içerisinde valiliklere başvurulması zorunluluğu ‘gecikmeden’ başvurulması olarak değiştirilmiştir. Makul olan en kısa süre içerisinde müracaat etmeyenler gecikme nedenlerini açıklamak ve bu konuda yetkili makamlarla işbirliği yapmak zorundadır (2006 Yön.,md. 1).

2006 Yönetmeliğinde, başvurusu olumlu sonuçlanmayan yabancılara 94

Yönetmeliğinde olmayan itiraz hakkı tanınmıştır. Talebi kabul edilmeyen yabancı bu karara karşı 15 gün içerisinde talebini değerlendiren valiliğe itiraz edebilmektedirler. Karara itiraz eden yabancının bu konudaki ifadesi ve ifadesini destekleyen diğer bilgi ve belgeler valilikçe İçişleri Bakanlığı'na gönderildiği takdirde itiraz, İçişleri Bakanlığınca gözden geçirilerek sonuçlandırılır ve nihai karar yabancıya tebliğ edilmektedir (2006 Yön, md. 3).

İçişleri Bakanlığı'nın sahip olduğu mülakat yapma yetkisinin gerekli görülen hallerde valiliklere devredilebilmesi ve karar verme aşamasında diğer Bakanlıklardan görüş alma zorunluluğunun kaldırılması 2006 Yönetmeliğinin getirdiği olumlu ve süreci hızlandırmaya yönelik değişikliklerdir (Ergüven ve Özturanlı, 2013, s.1027).

2006 Yönetmeliği 1994 Yönetmeliğinin uygulanmasıyla ortaya çıkabilecek istenmeyen sonuçları ortadan kaldırmış olmasa bile hafifletmiştir diyebiliriz. Geçici koruma rejimine ilişkin süreçler hafifletilmiş, göçmenlerin bildirim yükümlülüğü makul bir süreye çekilmiş, hak bağlamında bir iyileştirmeler yapılmıştır. Ancak yine de 2006 Yönetmeliği küresel göç dinamiklerine uygun uluslararası koruma rejiminin pürüzsüz uygulandığı bir düzenleme sayılamaz.

2. Suriye Krizi Sonrası Türkiye Göç Mevzuatı

Türkiye'de göç politikalarını belirlemek ve dağınık halde bulunan mevzuatı insan haklarına saygılı ve bütüncül bakış açısıyla ele almak için yeni bir kanun oluşturmanın ve 1994 ve 2006 Yönetmeliklerinin eksik bıraktığı yerleri doldurmanın gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle Avrupa Birliği katılım sürecinin de etkisiyle, tek bir mülteci hukuku mevzuatı oluşturma çalışmaları başlatılmış ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK), 11.04.2013 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

2.1. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)

Yukarıda sayılan kanunlar kapsayıcılığı bir kenara sadece belli gruplara özgü olarak hazırlanmıştı. Ancak küresel göçün şartlarını karşılamaya yetkin değildi. Türkiye, AB'ye üye ülkeler tarafından İlerleme Raporlarında sürekli

olarak, illegal insan trafiğini önlemekte isteksizlik ve yasal olarak da gerekli mücadele önlemlerini almayan bir ülke olarak eleştirilmiştir (Özçürümez ve Şenses, 2011, s. 240). Ayrıca Türkiye'nin AB katılım süreci ve bu süreçte eleştirilen sınır güvenliği uygulamalarının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarındaki artış da derli toplu ve ihtiyaçlara yönelik mevzuat çalışmalarını zorunlu kılmıştır (GİGM, 2018). 6458 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte, 15.07.1950 tarihli ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun ile 15.07.1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun bazı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. Kanun ile yabancılara ilişkin vize alma zorunluluğu, ikamet izni, vatansızların ve mültecilerin hukuki durumu, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün teşkilat yapısı gibi konular düzenlenmiş ve yabancılar hukuku mevzuatı tek yasada toplanmıştır (Arap ve Çerçi, 2014, s.121-22).

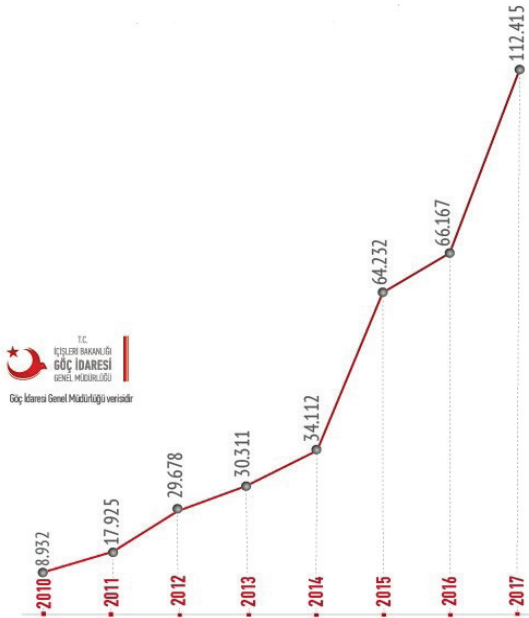
Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda Cenevre Sözleşmesine uygun olarak geri gönderme yasağı (*non-refoulement*) vurgulanmıştır. Kanuna göre mülteci veya sığınmacıların Türkiye'ye yasal yoldan girişlerinin tek yolu pasaport ya da pasaport yerine geçen belgelerle yapılabilmektedir. Türkiye'de 90 güne kadar kalacak olan yabancıların geldikleri ülke konsolosluklarından vize almaları zorunludur. Kural olarak vizenin veya vize muafiyetinin Türkiye'de sağladığı kalış süresi, altı aylık süre içerisinde doksan günü geçemez. Ayrıca kanunun 13. maddesinde güvenlik gerekçesiyle gelen yabancılar için sınırda vize uygulaması hükmüne de yer verilmiştir. Ancak istisnai olarak savaş koşulları nedeniyle vize almaksızın sınır kapılarına gelen yabancılara, kanunda belirtilen süre içinde Türkiye'den ayrılacaklarını belgelemeleri hâlinde, sınır kapılarında vize verilebilmektedir. Sınır vizesi, sınır kapılarının bağlı olduğu valiliklerce verilir. Valilik bu yetkisini gerekli gördüğü hallerde sınırda görevli kolluk birimine devredebilmektedir. Bakanlar Kurulunca farklı bir süre belirlenmediği sürece, bu vize Türkiye'de en fazla on beş gün kalma hakkı sağlamaktadır.

Türkiye'ye gelen yabancıların Türkiye'de yasal olarak kalabilmeleri için ikamet izni almaları zorunludur. İkamet izni başvurusu, Türkiye'ye gelecek olan

yabancıнын vatandaşı olduğu ya da ikamet ettiği yerdeki Türk konsolosluğuna yapılır. Konsolosluk başvurusu ve evrakları Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne iletir.

İkamet izinlerinde kural başvurunun bulunulan ülkeden yapılmasıdır. Ancak YUKK'nun 22. maddesine göre, yine istisnai olarak, yabancıların geldikleri ülkeye dönmelerinin makul veya mümkün olmaması halinde valiliklere de başvuru yapılabilmektedir. Bu madde Suriyeli yabancıların da başvurularının oldukça kolaylaştırmıştır. Bununla birlikte, adli ve idari makamların talepleri, Türkiye'de ikamet izni bulunan anne veya babanın Türkiye'de doğan çocukları için yapacağı başvurular, uzun dönem ikamet izinleri, öğrenci ikamet izinleri, insani ikamet izinleri, insan ticareti mağdurları ikamet izinleri, aile ikamet izninden kısa dönem ikamet iznine geçiş başvuruları istisnai olarak valiliklere de yapılabilmektedir.

Şekil 1. Yıllara Göre Uluslararası Koruma Başvurusu

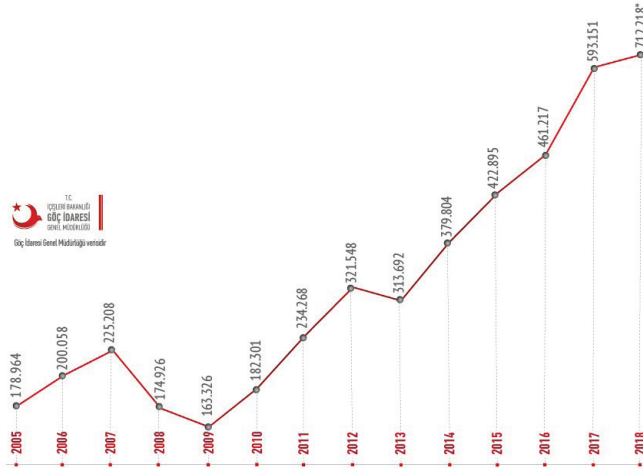

Kaynak: www.goc.gov.tr, 05.07.2018

Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi YUKK'nun çıkarıldığı 2013 tarihinden bu yana Türkiye'den uluslararası koruma başvurusunda bulunan yabancıların sayısından gözle görülür bir artış yaşanmıştır. Bunda elbette yasanın göçmenlerin haklarını gözeten ve kapsayıcı bir yapısının olmasının da büyük payı vardır.

6458 sayılı Kanunun getirdiği yeniliklerden biri de, yabancıların burada yaşamlarını idame ettirebilmeleri için çalışma izinlerinin kolaylaştırılmasıdır. Kanun yürürlüğe girmeden önce, yabancı, ikamet ettiği ülkedeki Türk Konsoloslughuna çalışma izni başvurusu yapmakta, Çalışma Bakanlığı tarafından çalışma izni verilmesinden sonra bir de çalışacağı yerdeki valiliğe ikamet izni başvurusunda bulunmaktaydı. YUKK'nun getirdiği yeniliklerden biri, çalışma izninin ikamet izni olarak sayılmasıdır. Kanununun 27. maddesinde geçerli çalışma izni ile çalışma izni muafiyet teyit belgesi bulunan yabancıların ayrıca ikamet izni almasına gerek bulunmamaktadır (Arap ve Çerçi, 2014, s.122).

Şekil 2. Yıllara Göre İkamet İzni ile Ülkemizde Bulunan Yabancılar

Kaynak: www.goc.gov.tr, 05.07.2018

YUKK'nun getirdiği değişiklikle birlikte ikamet izni ile ülkemizde bulunan yabancıların sayısı %100'den fazla artmıştır. Özellikle çalışma izninin ikamet izni yerine de geçmesi sebebiyle geçimlerini sağlamak zorunda olan yabancıların kayıt altına alınmasını da kolaylaştıran bir madde olduğu söylenebilir.

Türk vatandaşlarının, 5901 sayılı Kanununun 28. maddesi kapsamında olanların veya ikamet izinlerinden birine sahip olan yabancılar ile mültecilerin ve ikincil koruma statüsü sahiplerinin; yabancı eşine, kendisinin veya eşinin ergin olmayan yabancı çocuğuna, kendisinin veya eşinin bağımlı yabancı çocuğuna, her defasında iki yılı aşmayacak şekilde aile ikamet izni verilebilir. Ancak, aile ikamet izninin süresi hiçbir şekilde destekleyicinin ikamet izni süresini aşamaz. İkamet izni alan kişi vatandaşı olduğu ülkenin hukukuna göre birden fazla eş ile evli olması hâlinde, eşlerden yalnızca birine ve diğer eşlerden olan çocuklara aile ikamet izni verilir. Alınan aile ikamet izinleri, on sekiz yaşına kadar kişiye haricen bir ikamet izni almaksızın eğitim hakkına erişimini olanağı sağlar. Destekleyicinin ölümü hâlinde, bu kişiye bağlı aile ikamet izniyle kalanlara, süre şartı aranmadan kısa dönem ikamet izni verilebilir.

Aile ikamet izni verilirken aranan şartlar Kanununun 35. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre;

- Toplam geliri asgari ücretten az olmamak üzere, ailedeki fert başına asgari ücretin üçte birinden az olmayan aylık geliri bulunmak,
- Ailenin nüfusuna göre, genel sağlık ve güvenlik standartlarına uygun barınma şartlarına sahip olmak ve tüm aile fertlerini kapsayan sağlık sigortası yaptırmış olmak,
- Başvuru tarihi itibarıyla, beş yıl içinde aile düzenine karşı suçlardan herhangi birinden hüküm giymemiş olduğunu adli sicil kaydıyla belgelemek,
- Türkiye'de en az bir yıldır ikamet izniyle kalıyor olmak,
- Adres kayıt sisteminde kaydı bulunmak aile ikamet izni için gereken şartları oluşturmaktadır.

6458 sayılı kanun aile ikamet izni alabilmek için yapılması olası sahte evliliklerin de önüne geçmek için 'makul şüphe' kavramına yer vermiştir. Kanununun 37. maddesi, evliliğin sırf aile ikamet izni için yapıldığına dair makul bir şüphe varsa valiliklere araştırma yapması için yetki vermiştir. Eğer evliliğin sahte olduğu anlaşılırsa ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir. Kanunda esasa yer verilmiş ancak usul açıklanmamıştır. Makul şüphe kavramının kapsamı ya da araştırmanın nasıl olacağına dair herhangi bir açıklama yer almaması bir eksikliklerdir.

Türkiye'de kesintisiz sekiz yıl ikamet etmiş olan ya da Göç Politikaları Kurulunun belirlediği şartlara uyan yabancılara, Bakanlığın onayıyla valilikler tarafından süresiz ikamet izni verilir. Ancak mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahipleri ile insani ikamet izni sahiplerine ve geçici koruma sağlananlara, uzun dönem ikamet iznine geçiş hakkı tanınmaz. Uzun dönem ikamet izni için kesintisiz en az sekiz yıl ikamet izniyle Türkiye'de kalmış olmanın yanı sıra, son üç yıl içinde sosyal yardım almamış olmak, kendisi veya varsa ailesinin geçimini sağlayacak yeterli ve düzenli gelir kaynağına sahip olmak, geçerli sağlık sigortasına sahip olmak ve kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturmamak gerekir. Böyle bir madde konmasındaki amaç ise 6458 sayılı Kanundan önce herhangi hukuki bir statüleri bulunmayan Suriyeli mültecilerin uzun dönem Türkiye'de kalışlarının önüne geçmektir. Baştan beri 'misafir' olarak görülen Suriyeli yabancılara uzun dönem ikamet izni almaları ve birtakım haklardan yararlanmaları engellenmiştir. Çünkü uzun dönem ikamet izni bulunan yabancılara, askerlik yapma yükümlülüğü, seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme, muaf olarak araç ithal etme ve özel kanunlardaki düzenlemeler hariç, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili mevzuat hükümlerine tabi olmak şartıyla, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanabilmektedirler.

6458 sayılı Kanun ile göç alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak, yabancılara Türkiye'ye giriş ve Türkiye'de kalışlarını kontrol etmek, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında eşgüdüm sağlamak, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel

Müdürlüğü kurulmuştur. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün merkez, taşra ve yurtdışı kuruluşları olarak örgütlenmesi yabancılara uygulanacak olan usul ve işlemlerin tek elden yürütülmesini sağlayacağı için göç politikaları açısından önemli bir adımdır.

3. Birbirine Paralel İki Farklı Süreç...

Göçmen ağlarının yaygınlaşması, göçün küreselleşmesi ve göç yollarının çeşitlenmesi gibi yapısal değişiklikler Avrupa'ya iltica etmek isteyen göçmenleri sayıca arttırmış ve geçiş ülkesi olarak üçüncü bir ülkeye yerleştirilmeyi bekleyen sığınmacıların Türkiye'ye yapmış olduğu başvurular da artmıştır. BMMYK, Türk Hükümetinin göç politikalarına nezaret ederken (Güler, 2018, s.82) bir yandan da paralel olarak kendisine yapılan başvuruları da yürütmektedir.

Suriye krizi öncesindeki hukuki uygulamalar 1994 Yönetmeliği çerçevesinde yürütülürken Türkiye bu süreçte uluslararası aktörlerle işbirliği yapma yoluna gitmiştir. BMMYK'nin bu noktadaki işlevi aslında daha çok Türkiye'nin Cenevre Sözleşmesi hükümlerine koyduğu coğrafi sınırlama ile ilgilidir. Avrupalı olmayan sığınmacılar için ise mülteci statüsü elde edemediklerinden ötürü üçüncü bir ülkeye yerleştirilme prensibi uygulanarak çözüm bulunmaya çalışılmıştır.

Suriye kaynaklı göçten önce Türkiye'de uygulanan mevzuatta temel sıkıntı kavramsal düzenlemelerdir. Herhangi bir hukuki kategoriye sokulamayan Avrupalı olmayan sığınma başvuru sahipleri için 1994 Yönetmeliğindeki tek ayırım 'sığınmacı' kavramıdır. Ancak bu dönemde uygulanan prosedür temel olarak birbirine paralel yürüyen iki süreci işaret etmektedir. Müracaatçılar 'sığınmacı' statüsü almak için İçişleri Bakanlığı'na başvururken aynı zamanda 'mülteci' statüsü alabilmek için de BMMYK'ne de başvurumaktadırlar. Hükümetin uyguladığı prosedür ile başvuru sahibinin 1994 Yönetmeliği ve 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne göre sığınmacı statüsü almak için uygun olup olmadığına bakılırken; BMMYK'ne yapılan başvuru ile de başvuru sahibinin mülteci statüsünü inceleme prosedürü Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Ofisi Tüzüğü'nden ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kararlarından uygulanmaktadır (Özçürümez ve Türkay, 2011, s.34).

BMMYK mülteci statüsü almak için yapılan başvurular Komiserliğin Ankara Temsilciliğine ya da kuruluşun illerdeki uygulayıcı ortakları olan Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD) ya da İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (İKGV)'na da yapılabilmektedir. Başvuru sahibinin önce durum değerlendirme formu doldurması istenmektedir. Bu formda başvuru sahibiyle ilgili genel bilgiler edinilmektedir. Kimlik bilgileri, eğitim, çalışma durumu ve Türkiye'ye geliş hikayesi ve niçin geldiğine dair ön bilgilendirmeye dair bilgileri içermektedir.

Kişinin kaydı illere göre değişmek üzere Arapça, İbranice, Fransızca, Farsça, Kürtçe, Rusça, Urduca gibi değişik dillerde yapılabilmektedir. Bu kayıt işleminden sonra ise uydu kentlerdeki Yabancılar Şubesinde gösterilmek üzere başvuru sahibine bir polis mektubu verilmekte ve mülteci statüsü belirleme (Refugee Status Determination- RSD) mülakatı için bir tarih verilmektedir. Çok sayıda başvuru olmasından dolayı mülakatlar ortalama 10 ay gibi uzun bir süre zarfında gerçekleştirilebilmektedir (Özçürümez ve Türkay, 2011, s.35). Bu tarihte kişinin belirlenen yer ve zamanda bulunması zorunludur. Ayrıca aynı dosya altında bulunan diğer kişilerin de, varsa pasaport, kimlik ve diğer önemli belgeleriyle birlikte bizzat orada olmaları gerekmektedir. Statü belirleme görüşmesi avukatlar tarafından yapılmaktadır. Görüşme sonucunda BMMYK dosya numarasının yazılı olduğu sığınmacı belgesi başvuru sahibine verilmektedir. Görüşmenin sonunda çıkan kararla ilgili kesin bir süre olmamakla beraber çıkan karar BMMYK'nin internet sitesinde yayınlanmaktadır (UNCHR, 2018).

Birbirine paralel olarak yürütülen bu iki süreç değerlendirme aşamasında birbirini bağlar nitelikte değildir. BMMYK'nin olumsuz sonuçlandığı başvuru için Türk Hükümeti yapılan başvuruyu görmezden gelemez. Ancak BMMYK'nin uygun bulmadığı başvurularda mülteci statüsü alamayan başvuru sahibi üçüncü bir ülkeye yerleşemeyeceğinden dolayı Türkiye'de kalacaktır. Ancak bu noktada şöyle bir handicap ortaya çıkmaktadır. BMMYK'nin mülteci olarak kabul ettiği kişiyi Türk Hükümeti sığınmacı olarak kabul etmemişse bu sınır dışı etme ile sonuçlanacağından dolayı konu uluslararası yargıya taşındığı takdirde Türkiye, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi tarafından Avrupa İnsan

Hakları Sözleşmesi'ni ihlal ettiği gerekçesiyle mahkum edilebilmektedir. Kaldı ki Türkiye'nin tazminatı mahkum edildiği çokça dava vardır.

4. YUKK ile Birlikte Değişen Süreç

Dünyanın son yıllarda gördüğü en büyük insani krizini yönetmek 2006 yılında güncellenen ve sadece belirli bir grubu kapsayan İskan Yasasıyla mümkün değildi. Bu nedenle yeni ve kapsamlı bir göç mevzuatının hazırlanması dönemin koşullarına göre elzem hale gelmişti. Boyut değiştiren göç olgusuna yönelik olarak uygun yasal mevzuatın hazırlanması ve ayrıca sınır güvenliğinin sağlanması için atılan adımlar esasen 2005 yılında Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyelik müzakereleriyle başlamıştır. AB tarafından hazırlanan Katılım Ortaklığı Belgeleri ile İlerleme Raporları baz alınarak hazırlanan Göç ve İltica alanında Ulusal Eylem Planı ile atılan adımlar, 2010 yılında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile somutlaştırılmıştır (Özer, 2011, s.86).

29 Nisan 2011'de 252 Suriyelinin girmesiyle başlaması ve yoğun bir şekilde devam etmesi ile AFAD tarafından ilk etapta barınma merkezleri oluşturulmuştur. Barınma merkezlerinin içinde yer alan birimlerde ise üç bin m²'lik kayıt kabul hizmetleri bürosu ayrılmış giriş yapan Suriyelilerin kayıtları AFAD tarafından burada alınmıştır (AFAD, 2013, s.28). Bu kitlesel akının yönetilmesi ve birtakım tedbirlerin alınarak uygulanması için 30/03/2012 tarihinde *'Türkiye'ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge* İçişleri Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulmuş, kabuller bu yönetmelik hükümlerine göre uygulanarak geçici bir çözüm oluşturulmuştur. Ardından 2013 yılında çıkarılan YUKK ve YUKK'nun 91. maddesine dayanılarak çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği ile Suriyeli sığınmacılar konusunda kalıcı bir politika izleme yoluna gidilmiştir. 2011'den sonra yasal/kurumsal anlamda atılan en büyük adımın 2013 yılında YUKK'un çıkarılması ve ardından Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulması olduğunu söyleyebiliriz. Bu iki adımla birlikte Türk göç politikasında önemli değişiklikler yaşanmıştır.

YUKK'un getirmiş olduğu en önemli değişikliklerden bir tanesi de sığınmacı kavramının yerine 'şartlı mülteci', 'geçici koruma' ve 'ikincil koruma' gibi yeni ve kategorik kavramların getirilmiş olmasıdır. Bu değişiklik Suriyeli mültecilerle ilgili son dönemdeki en önemli güncel düzenleme olan Geçici Koruma Yönetmeliği'nin de altyapısını oluşturmaktadır (Kutlu, 2015, s.4).

YUKK'nun 91. maddesine dayanılarak 2013 yılında çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği bu haktan kimlerin yararlanabileceği konusunu şu şekilde düzenlemektedir:

“Geçici koruma; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen ve sınırlarımızı geçen yabancılardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara uygulanır.”

Bu yönetmelik Türkiye'nin sınırlama koyarak imzalamış olduğu Cenevre Sözleşmesi kapsamına girmeyen Suriyeli sığınmacıları da kapsamaktadır. Geçici Koruma Yönetmeliği Suriyeli sığınmacılara hukuki bir statü kazandırılması için atılmış bir adımdır. Böylelikle ülkemize Avrupa dışından gelen sığınmacılar için de hukuki bir statü verilebilmektedir. Bu yasal değişiklikle birlikte Suriyeli sığınmacıları tanımlarken söylenen 'misafir' algısı değişmiştir. Bu statülerin önemi Türkiye'nin uluslararası hukuki prestiji açısından da önem teşkil etmektedir. Zira yukarıdaki bölümlerde de açıklandığı üzere Türkiye'nin Cenevre Sözleşmesi'ne düştüğü coğrafi kısıt Avrupa dışından gelen göçmenlerin statülendirilememesine ve buna bağlı olarak geri gönderme dahil birçok insan hakkı ihlallerine neden olabilmekteydi. Kaldı ki Türkiye son yıllara kadar mevzuat farklılığından dolayı birçok AIHM davasına taraf olmakla kalmayıp önemli miktarlarda tazminata mahkum edilmekteydi.

Geçici koruma talebinde bulunmuş olan sığınmacılar başvurularından sonra Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün belirlemiş olduğu geçici barınma merkezlerine yerleştirilmektedir. Yönetmeliğin genelinde amacın sığınmacıları geçici barınma merkezlerinde tutmak üzerine olduğu hissedilmektedir. Örneğin çadırkentler ya da geçici barınma merkezlerinde kalanlar beslenme,

sağlık, sosyal yardım, eğitim, özel ihtiyaç sahiplerine sunulan sağlık ve psiko-sosyal destek gibi hizmetlerden doğrudan faydalanırken merkezler dışında kalanların bu hizmetlere erişimleri imkanlar elverdiğince sunulabilmektedir (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2013, md. 38).

5. Sonuç

Türkiye'nin Bosna Savaşı sırasında kabul ettiği Boşnak ve Arnavutların geri dönmesi örnek gösterilerek Suriye kaynaklı göç dalgasında da başta aynı şey olacağına ilişkin bir kanı oluşmuştur (Açıkgöz, 2015, s.101). Kalıcı olduğu düşünülmeyen Avrupa dışından gelen tüm diğer mültecilerle beraber Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki konumları, kalışları, temel haklara erişimleri hükümetin verdiği ve vereceği kararlara tabi olmaktadır (Kutlu, 2015, s.4). Örneğin Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında sığınmacılara geçici kimlik belgesi verilmektedir. Böylelikle sığınmacıların kayıtlı ve ulaşılabilir olması hedeflenmiştir. Ancak Geçici Koruma Yönetmeliğinde geçici korumanın süresinin ile ilgili herhangi bir ibarenin olmaması bu konunun temel handikabını oluşturmaktadır. Bu durumda sığınmacıların kaderinin Türk Hükümetinin her an alabileceği yeni kararlara bağlı olduğunu göstermektedir.

Ülkemize giriş yapan Suriyeli sığınmacıların devletin sunmuş olduğu sosyal yardım, eğitim, barınma, eğitim, sağlık gibi hizmetlerden faydalanabilmeleri için uluslararası koruma sahibi olmaları gerekmektedir (YUKK, 2013, md. 89). Kamplarda AFAD tarafından alınan kayıtlar kamp dışında ise Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar - Hudutlar ve Sığınma Dairesi tarafından gerçekleştirilmekteydi (ayrıntılı bilgi için Deniz, 2014, s.189). Ancak Kasım 2013'te Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulmasıyla birlikte sığınma ve geçici koruma statüsünden yararlanmak için başvuran Suriyelilerin işlemleri artık İl Göç İdaresi Müdürlükleri tarafından yapılmaya başlanmıştır. İçişleri Bakanlığı tarafından alınan karar gereğince 18 Mayıs 2015 Pazartesi günü itibariyle yabancılarla ilişkin iş ve işlemler, il göç idaresi müdürlükleri tarafından yürütülmeye başlanmıştır (GİGM, 2018). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün şimdiye kadar yabancılarla ilgili işlemleri yürüten Emniyet Müdürlüğü'nden

yetkileri kademeli olarak devralması, yabancılar konusunun bir güvenlik sorunu olmaktan çıkmaya başladığını göstermektedir (Kutlu, 2015, s.3). YUKK'nun çıkarılması ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulması göç politikalarının biraz daha gerçekçi ve kurumsal bazda ele alındığının göstergeleri olmaktadır.

Göçmen hakları konusunda atılmış önemli adımlar ve çıkarılmış olan yasaya rağmen göçmenlerin entegrasyonu konusunda herhangi bir gelişme kaydedilememiştir. Aradan geçen sekiz yıla rağmen sosyal dışlanmışlık hissettiği için sokağa çıkmak istemeyen ya da okullulaşamayan öğrenciler mevcuttur. Ülkelerin göç ve entegrasyona dair politikalarını belirli indikatörler kapsamında ölçmek ve geliştirmek için oluşturulmuş bir proje olan Migrant Integration Policy Index (MIPEX)'in 2015 verilerine göre, Türkiye'nin karnesi oldukça zayıftır. Sadece eğitim ve sosyal dışlanmışlık konularında değil sosyal hayatın her alanında ikincilleştirme ve hak ihlallerine rastlanmıştır. 38 ülke 92 arasında yapılan ve iş pazarına entegrasyon, aile birleşmesi, eğitim, sağlık, siyasi katılım, sürekli ikamet izni, vatandaşlık ve ayrımcılık gibi kriterlerin baz alınarak skorlandığı indekse göre Türkiye 100 üzerinden ortalama 25 puan alabilmiştir. YUKK'nun çıkarılmasından sonra bile Türkiye'nin geçen yıl aldığı skor sadece %1 artmıştır (MIPEX, 2015). Bu tablonun ortaya çıkmış olması ise, ayrımcılık yaşayan ancak bunları resmi makamlara bildirmekten çekinen göçmenler ve hala beklenen mültecilere ayrımcılık yasasının çıkmaması ve de ayrımcılık kontrol makamının kurulmamış olmasına bağlanmıştır. Göçmen hukuki statünün yanı sıra toplumsal hayata kabulleri noktasında da yeni projeler yapmak, yerel yönetimlerle ve sivil toplum örgütleriyle yönetim ağını güçlendirmek ve hak ihlallerini denetlemek devletin yapması gerekenler arasında olmalıdır. YUKK ve GİGM göç politikaları ve kurumsallaşma üzerinde etkili ve yol göstericidir ancak uzun vadede entegrasyona dair yol haritası sunmamaktadır.

Kaynakça

AFAD. (2013). *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar saha araştırması sonucu*, Erişim Tarihi: 22.01.2019, https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/60-2013123015491-syrian-refugees-in-turkey-2013_baski_30.12.2013_tr.pdf.

Açıkgöz, M. (2015). Turkey's visa policy: A migration mobility nexus. *Turkish policy quarterly*, 14(2), 97-107.

Arap, E.,Çerçi, S. (2014). Yabancılar ve uluslararası koruma kanununun getirdikleri. *Hukuk gündemi*. 72(2014/2), 121-127.

Bozdağlıoğlu, Y. (2014). Türk-Yunan mübadelesi ve sonuçları. *Türkiye sosyal araştırmalar dergisi*, 18(3), 9-32.

Çavuşoğlu, H. (2007). Yugoslavya-Makedonya topraklarından Türkiye'ye göçler ve nedenleri. *Bilgi Dergisi*, Sayı 41, 123-154.

Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *Türkiye sosyal araştırmalar dergisi*. 18(1), 175-204.

Duman, Ö. (2009). Atatürk döneminde Balkan göçmenlerinin iskan çalışmaları (1923-1938). *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk yolu dergisi*, 10(43), 473-490.

Ergüven, N.S.,Özturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. *AÜHFD*, 62(4), 1007-1061.

Güler, A. (2018). BMMYK'nın nezaret etme yetkisi ve ikna yönteminin etkinliği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi*, 9(22), 65-89.

İçduygu, A. (2010). Türkiye'de uluslararası göçün siyasal arka planı: Küreselleşen dünyada 'ulus-devleti inşa etmek ve koruma'. Pusch, B.,Wilkoszewski, T. (Ed.) *Türkiye'de uluslararası göç: Toplumsal koşullar-bireysel yaşamlar*.İstanbul: Kitap Yayınevi.

İçduygu A.,Erder, S., Gençkaya, Ö.F. (2014). Türkiye'nin uluslararası göç politikaları: 1923- 2023. *Koç Üniversitesi göç araştırmaları merkezi*, Erişim Tarihi: 22.01.2019, https://mirekoc.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2017/01/Tu%CC%88rkiyenin-Uluslararası%CC%88c%CC%A7-Politikalar%CC%88B1-1923-2023_.pdf.

Kaya, İ., Yılmaz Eren, E. (2015). Türkiye'deki Suriyelilerin hukuki durumu. SETA, Erişim Tarihi: 22.01.2019, http://file.setav.org/Files/Pdf/20151230134459_turkiyedeki-suriyelilerin-hukukidurumu-pdf.pdf.

Kutlu, Z. (2015). Bekleme odasından oturma odasına. *Anadolu kültür/açık toplum vakfı*, Erişim Tarihi: 22.01.2019, [ttp://www.anadolukultur.org/images/UserFiles/Documents/Editor/Bekleme_Odasından_Oturma_Odasına.pdf](http://www.anadolukultur.org/images/UserFiles/Documents/Editor/Bekleme_Odasından_Oturma_Odasına.pdf).

Nurdoğan, A.K., Öztürk, M. (2018). Geçici koruma statüsü ile Türkiye'de bulunan Suriyelilerin vatandaşlık hakkı. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dergisi*, 23(3), 1163-1172.

Özçürümez, S., Türkay, Ş. (2011). Türkiye'de iltica politikası, aktörleri ve çalışmaları: Bir 'epistemik topluluk' oluşurken. İltica, uluslararası göç ve vatansızlık: Kuram, gözlem ve politika, Ankara: BMMYK.

Özçürümez, S., Şenses, N. (2011). Europeanization and Turkey: Studying irregular migration policy. *Journal of Balkan and near eastern studies*, 13(2), 233-248.

Özer, Y. (2011). Türk kamu yönetiminde yeni bir çalışma alanı olarak uluslararası göç: Yasalaşmış ve idari yapılanma sürecinin değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 45, 73-88.

Parlak, B., Şahin, A.U. (2015). Türkiye iltica ve göç mevzuatının coğrafi kısıtlama uygulaması yönünden analizi. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 65-79.

Peker, B., Sancar, M. (2001). *Mülteciler ve iltica hakkı yaşamın kıyısındakilere hoş geldin diyebilmek*. Ankara: İnsan Hakları Derneği.

Reçber, S. (2014). Hayatın yok yerindekiler: Mülteciler ve sığınmacılar, Erişim Tarihi: 22.01.2019, <http://www.sosyalhaklar.net/2014/bildiriler/recber.pdf>.

Sarıteke, İ., Kahraman, Ö.F. & Aydın, A. (2018). Türkiye'deki Suriyelilerin hukuki statüsü ile ilgili bir analiz. *Turkish studies*, 13(7), 383-396.

Türkoğlu, O. (2011). Mülteciler ve ulusal/uluslararası güvenlik. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dergisi*, 30(2), 101-118.

Zürcher, Eric J. (2015). *Modernleşen Türkiye'nin tarihi*. İstanbul: İletişim.

<http://istanbul.goc.gov.tr/tr/news/ilce-calisma-grup-baskanliklarimiz-hizmete->

girmistir (22.01.2019).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/files/_dokuman19.pdf
(22.01.2019).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik6/uluslararası-koruma_363_378_4712_icerik, (22.01.2019).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik3/ikamet-izinleri_363_378_4709, (22.01.2019).

Migrant Integration Policy Index, <http://www.mipex.eu/turkey> (22.01.2019).

UNCHR, <http://www.unhcr.org/tr/ucuncu-ulkeye-yerlestirme> (22.01.2019).

İlgili Kanunlar

2510 Sayılı İskan Kanunu

885 Sayılı İskan Kanunu

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

İçişleri Bakanlığı 2010 Genelgesi

Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi

Geçici koruma Yönetmeliği

Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik